

บทที่ 1

บทนำ



ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคเอดส์เป็นโรคติดต่อที่สำคัญและขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว (นิตยาวัตี พรหมอยู่, 2530) เอดส์เรียกทับศัพท์ภาษาอังกฤษ "AIDS" ซึ่งเป็นคำย่อมาจากคำว่า Acquired Immune Deficiency Syndrome เมื่อรวมความเข้าแล้วก็คือ เป็นโรคที่มีกลุ่มอาการแสดงหลายอย่าง ซึ่งเป็นผลจากการที่ร่างกายมีภูมิคุ้มกันต้านทานโรคเสื่อมลงซึ่งบ่งชี้ให้พิสูจน์ได้แน่ชัดแล้วว่า การที่ร่างกายมีภูมิคุ้มกันต้านทานโรคเสื่อมลงเกิดจากไวรัสชนิดหนึ่งซึ่งมีชื่อย่อๆ ว่า HIV ย่อมาจากคำว่า Human Immunodeficiency Virus (บรรลุ ศิริพานิช และประยูร กุณาศล, 2533) ซึ่งเป็นสาเหตุให้ร่างกายติดเชื้อโรคต่าง ๆ แทรกซ้อนได้ง่ายกว่าคนปกติ อันเป็นต้นเหตุให้คนที่เป็โรคเอดส์เสียชีวิตในที่สุด

โรคเอดส์เป็นโรคที่มีรายงานครั้งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกาในราวเดือนมิถุนายน พ.ศ.2524 โดยศูนย์ควบคุมโรคติดต่อแห่งสหรัฐอเมริกา (Centers for Disease Control) พบว่ามีกลุ่มชายรักร่วมเพศจำนวน 5 คน เกิดอาการป่วยเป็นปอดบวมจากเชื้อนิวโมซิติส คารินิไอ (Pneumocystis Carinii) ภายในอีก 1 เดือนต่อมา มีรายงานว่า มีหนุ่มรักร่วมเพศอีก 26 รายป่วยเป็นมะเร็งของหลอดเลือด (Kaposi's Sarcoma) ซึ่งตามปกติโรคนี้นั้นมักจะเป็นกับคนสูงอายุ นอกจากนี้ยังมีผู้ป่วยอีกหลายรายที่เป็นโรคปอดบวมและติดเชื้อประเภทฉวยโอกาส (Opportunistic Infection) ชายหนุ่มที่ป่วยทุกรายไม่เคยมีโรคประจำตัวที่ร้ายแรงมาก่อน และไม่เคยได้รับยาประเภทกดระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายมาก่อน และเมื่อได้รับการตรวจชันสูตรทางห้องปฏิบัติการพบว่า

การทำงานของเซลล์ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับภูมิคุ้มกันต้านทานโรค ไม่ได้ทำหน้าที่ตามปกติ และแม้ว่าจะได้รับการรักษาอย่างดีที่สุด แต่ผู้ป่วยเหล่านั้นก็ไม่มีใครรอดชีวิตแม้แต่รายเดียว (ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์, 2531)

เมื่อปลายปี 2524 ซึ่งเป็นปีที่สามารถวินิจฉัยโรคเอดส์ได้ปีแรก พบว่า คนไข้ที่ได้รับรายงานที่ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อของสหรัฐอเมริกา มีจำนวน 180 ราย หกเดือนต่อมา ศูนย์ดังกล่าวได้รับรายงานเพิ่มขึ้นเป็น 403 ราย จาก 24 มลรัฐ ของอเมริกาและในเวลาเดียวกัน พบคนไข้เอดส์ 200 รายในยุโรป ในจำนวนนี้ 40 รายเป็นคนแอฟริกาซึ่งเดินทางไปยุโรปเพื่อการรักษา

เมื่อสิ้นสุดปี 2525 องค์การอนามัยโลกได้รับรายงานคนไข้เอดส์รวมกัน ทั้งสิ้น 1,668 ราย จาก 17 ประเทศในโลก ทั้งยุโรปและอเมริกา หนึ่งปีต่อมา ตัวเลขเพิ่มขึ้นเป็น 5,096 ราย จาก 29 ประเทศ (3 เท่า ภายในหนึ่งปี) เมื่อสิ้นปี 2527 ตัวเลขคนไข้ที่ได้รับรายงานเพิ่มขึ้นไปอีกเท่าตัว เป็น 12,030 ราย โดยได้รับรายงานจากประเทศในแอฟริกาและเอเชียเพิ่มขึ้น เมื่อสิ้นปี 2528 ตัวเลขเพิ่มขึ้นเป็น 24,590 ราย จาก 33 ประเทศในภาคพื้นอเมริกา 20 ประเทศจากภาคพื้นยุโรป 6 ประเทศจากแอฟริกา 9 ประเทศจากเอเชีย และแปซิฟิก เมื่อสิ้นปี 2529 ตัวเลขได้เพิ่มขึ้นไปอีกเท่าตัวเป็น 45,966 ราย โดยได้รับรายงานจาก 102 ประเทศ เมื่อสิ้นปี 2530 จำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้น เป็น 73,747 ราย จาก 129 ประเทศ (บรรลุ ศิริพานิช และประยูร กุณาศล, 2533)

เมื่อสิ้นสุดเดือนมิถุนายน 2531 ตัวเลขได้ขึ้นเป็น 100,410 ราย จาก 138 ประเทศ ที่รายงานไปยังองค์การอนามัยโลก และจากรายงานของ องค์การอนามัยโลกจนถึงวันที่ 30 กันยายน 2532 พบว่าทั่วโลกมีผู้ป่วยโรคเอดส์ รวม 182,463 ราย จาก 152 ประเทศทั่วโลก โดยมีรายชื่อประเทศที่มีรายงาน ผู้ป่วยโรคเอดส์เกิน 1,000 คน ดังนี้ (สถาพร มานัสสถิตย์, 2533)

รายชื่อประเทศที่มีรายงานผู้ป่วยโรคเอดส์เกิน 1,000 คน
(จนถึง 30 กันยายน 2532)

อันดับที่	ประเทศ	จำนวนผู้ป่วย
1	สหรัฐอเมริกา	104,210
2	บราซิล	7,538
3	ยูกันดา	7,375
4	ฝรั่งเศส	7,149
5	คีนยา	6,004
6	แทนซาเนีย	4,158
7	อิตาลี	4,158
8	เยอรมันตะวันตก	3,739
9	สเปน	3,386
10	แคนาดา	2,867
11	สหราชอาณาจักร	2,651
12	มาลาวี	2,586
13	เม็กซิโก	2,351
14	ไต้หวัน	2,041
15	บูรุนดี	1,975
16	แซมเบีย	1,892
17	ออสเตรเลีย	1,414
18	ราวันดา	1,302
19	คองโก	1,250

รายงานจากองค์การอนามัยโลกเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2533 ที่ผ่านมา พบว่าทั่วโลกมีคนเป็นเอดส์ทั้งสิ้น 307,379 คน จาก 158 ประเทศ ทวีปที่มีผู้ป่วยมากที่สุดยังคงเป็นอเมริกา รองลงมาตามลำดับคือ แอฟริกา ยุโรป โอเชียเนีย และเอเชีย (หมอนักข่าว, 2534ก)

สำหรับประเทศไทย เริ่มมีรายงานผู้ป่วยโรคเอดส์เป็นครั้งแรกในเดือนกันยายน พ.ศ.2527 (ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์, 2532) *การติดต่อของโรคนี้ผ่านจากอีกคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่งทางสารเหลวของร่างกาย เช่น เลือด น้ำอสุจิ น้ำเมือกในช่องคลอด วิธีที่ง่ายที่สุดที่โรคจะติดต่อถึงกันได้ก็คือการบนเปื้อนของผู้ป่วยผ่านเข็มฉีดยา เพศสัมพันธ์ และผ่านจากเลือดแม่สู่ลูกในท้อง (หมอนักข่าว, 2534ข)

การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในประเทศไทยที่ดำเนินมาค่อนข้างจะรวดเร็วในทศวรรษที่ผ่านมา เมื่อเดือนธันวาคม 2533 ที่ผ่านมา องค์การอนามัยโลกประมาณสถานการณ์ไว้ว่า ประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อประมาณ 200,000 คน โดยแบ่งออกเป็น

1. พวกติดยาเสพติด 16,000-32,000 คน
2. พวกหากินด้วยบริการทางเพศ 8,500-11,800 คน
3. ผู้ชายสำล่อน 92,000-184,000 คน
4. แม่บ้านที่ติดเชื้อ 12,300-15,000 คน

รายงานครั้งล่าสุดจากข้อมูลการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในภาคเหนือ พบว่ามีผู้มาบำบัดรักษาในสถานพยาบาลของรัฐจำนวน 6,453 ราย หรือร้อยละ 85.4 เป็นเพศชายร้อยละ 95.2 หญิงร้อยละ 4.8 สาเหตุเนื่องจากความอยากรู้ อยากเห็นร้อยละ 41.3 รองลงมาคือ เพื่อนแนะนำร้อยละ 22.3 ความเจ็บป่วยทางกายร้อยละ 13.6 และความเครียดร้อยละ 12.5 โดยผู้บำบัดจะมี

*ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก, หน้า 75

ภูมิลาเนาในเชียงใหม่มากที่สุดเป็นจำนวน 2,133 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 28.2 (สรุปข่าวสาธารณสุข, 2534)

สำหรับสัดส่วนของผู้หญิงโสเภณีที่ติดเชื้อเอชไอวี เปรียบเทียบกับผู้ติดเชื้อเอชไอวีทั้งหมดของแต่ละภาคคือ ภาคเหนือร้อยละ 40 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 23 ส่วนภาคอื่น ๆ มีอัตราต่ำกว่าร้อยละ 10 จากการประเมินผลของการรณรงค์เพื่อควบคุมและป้องกันโรคเอชไอวีพบว่า กลุ่มหญิงโสเภณีมีอัตราติดเชื้อเอชไอวีเพิ่มจากเดิม จากเดิมร้อยละ 3.5 เป็นร้อยละ 6.8 คือเพิ่มเกือบสองเท่า (หมอนักข่าว, 2534ค)

เนื่องจากโรคเอดส์ในเด็กวัยรุ่นนั้น มักได้เชื้อมาจากการมีเพศสัมพันธ์กับผู้ที่เป็นโรค การใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน ประกอบกับการที่ประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อเอชไอวีโดยไม่ปรากฏอาการเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย ทำให้กระทรวงสาธารณสุขเร่งรณรงค์ทุกวิถีทาง รวมทั้งการอบรมครูฝึกตั้งแต่ระดับจังหวัดจนถึงระดับตำบล และหมู่บ้าน โดยตั้งเป้าว่าจะมีผู้ที่ได้รับความรู้เรื่องโรคเอดส์อย่างถูกต้องไม่ต่ำกว่า 890,000 คน และมีการอบรมให้ความรู้ครูโรงเรียนมัธยมเรื่องโรคเอดส์ประมาณ 1,900 แห่งต่อปี ทำให้การเผยแพร่ความรู้เรื่องโรคเอดส์ครอบคลุมมากขึ้น (หมอนักข่าว, 2534ง)

อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาสถานการณ์เอดส์จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2534 พบรายละเอียดดังนี้

กลุ่มอายุ	จำนวน	ร้อยละ
0-4	53	1.0
5-9	11	0.2
10-14	27	0.5
15-24	2,976	55.2
25-34	1,676	31.1
35-44	310	5.8
45-54	72	1.3
55-59	47	0.9
60	39	0.7
ไม่ทราบอายุ	177	3.3
รวม	5,388	100.0

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่

จะเห็นได้ว่าในกลุ่มอายุ 15-24 ปี เป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด ซึ่งกลุ่มอายุนี้อยู่ในวัยศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงระดับอุดมศึกษา จากสภาพการณ์ดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาการเปิดรับสื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคลเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่อาจจัดได้ว่ามีโอกาสได้รับเชื้อโรคเอดส์สูง ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางการให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์แก่นักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้อย่างถูกต้อง และยังสามารถเป็นแนวทางพัฒนา แก้วไข และปรับปรุงการเผยแพร่ข่าวสารของหน่วยงาน รวมทั้งการให้ความรู้ทางด้านสาธารณสุขอื่น ๆ ได้ด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจการเปิดรับสื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคลเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสถาบันการศึกษาของรัฐ เขตอำเภอเมือง เชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้เรื่องโรคเอดส์ระหว่างนักเรียนในสถานศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ
3. เพื่อเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อมวลชนเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ระหว่างนักเรียนในสถานศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ
4. เพื่อเปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างบุคคลเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ระหว่างนักเรียนในสถานศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนในสถานศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ จะมีความรู้เรื่องโรคเอดส์แตกต่างกัน
2. นักเรียนในสถานศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ จะมีการเปิดรับสื่อมวลชนเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์แตกต่างกัน
3. นักเรียนในสถานศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ จะมีการสื่อสารระหว่างบุคคลเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์แตกต่างกัน

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะการเปิดรับสื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคลเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสถาบันการศึกษาของรัฐเขตอำเภอเมือง เชียงใหม่ จึงไม่อาจนำไปสรุปได้ว่าเป็นการเปิดรับสื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคลเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วประเทศ แต่อาจนำผล

การวิจัยนี้ไปประกอบการพิจารณา ในการวางแผนการให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์ และปรับปรุงวิธีการเผยแพร่ความรู้เรื่องโรคเอดส์ ตลอดจนการให้ความรู้ทางด้านสาธารณสุขอื่น ๆ ด้วย

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

ความรู้เรื่องโรคเอดส์ หมายถึง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโรคเอดส์ ได้แก่ สาเหตุ อาการ การติดต่อ วิธีป้องกัน และการรักษา

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง นักเรียนในปีการศึกษา 2534 ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้น ม.4-ม.6 ในสายสามัญและชั้น ปวช. ปีที่ 1-3 สายอาชีพ

การเปิดรับสื่อมวลชน หมายถึง การเปิดรับข่าวสารโดยทั่วไปและการรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์จากวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์รายวัน

การสื่อสารระหว่างบุคคล หมายถึง การรับข่าวสารโดยทั่วไปและการรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์จากอาจารย์ เพื่อนร่วมชั้นเรียน บิดามารดา พี่น้องญาติคนอื่น ๆ และเพื่อนบ้าน

ตัวแปรในการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ตัวแปรอิสระ คือ ประเภทสถานศึกษา

ตัวแปรตาม คือ ความรู้เรื่องโรคเอดส์

สมมติฐานที่ 2 ตัวแปรอิสระ คือ ประเภทสถานศึกษา

ตัวแปรตาม คือ การเปิดรับสื่อมวลชนเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์

สมมติฐานที่ 3 ตัวแปรอิสระ คือ ประเภทสถานศึกษา

ตัวแปรตาม คือ การสื่อสารระหว่างบุคคลเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์, การใช้สื่อมวลชนเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์และการสื่อสารระหว่างบุคคลเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสถาบันการศึกษาของรัฐ เขตอำเภอเมือง เชียงใหม่ จะเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางวางแผนการให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสถาบันการศึกษาของรัฐ เขตอำเภอเมือง เชียงใหม่

2. เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการให้ความรู้ทางด้านสาธารณสุข โดยพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร ทั้งการสื่อสารมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคล จึงจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการด้านการสื่อสารเกี่ยวกับการให้ความรู้ทางด้านสาธารณสุข